

Zbornik sudske prakse

BREITSAMER UND ULRICH

PRESUDA SUDA (treće vijeće) 22. rujna 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2000/13/EZ – Označivanje i prezentiranje hrane – Članak 1. stavak 3. točka (b) – Pojam ‚prepakirana hrana‘ – Članak 2. – Informiranje i zaštita potrošača – Članak 3. stavak 1. točka (8) – Mjesto podrijetla hrane – Članak 13. stavak 1. – Označivanje prepakirane hrane – Članak 13. stavak 4. – Ambalaže ili posude čija najveća površina nije veća od 10 cm² – Direktiva 2001/110/EZ – Članak 2. stavak 4. – Navođenje zemlje ili zemalja podrijetla meda – Porcijska pakiranja meda stavljena u jedinstvene vanjske ambalaže koje se dostavljaju masovnim pripremicima obroka – Porcijska pakiranja koja se prodaju pojedinačno ili se krajnjem potrošaču nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina – Navođenje zemlje ili zemalja podrijetla meda“

U predmetu C-113/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Visoki upravni sud Bavorske, Njemačka), odlukom od 11. veljače 2015., koju je Sud zaprimio 6. ožujka 2015., u postupku

Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG

protiv

Landeshauptstadt München,

uz sudjelovanje:

Landesanstalt für Ernährung und Lebensmittelsicherheit Bayern,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan (izvjestitelj) i M. Vilaras, suci,

nezavisna odvjetnica: Eleanor Sharpston,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 28. siječnja 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG, M. Kraus, *Rechtsanwalt*,

* Jezik postupka: njemački

— za Landeshauptstadt München, S. Groth i K. Eichhorn, u svojstvu agenata,
 — za Landesanstalt für Ernährung und Lebensmittelsicherheit Bayern, R. Käß, *Oberlandesanwalt*,
 — za Europsku komisiju, S. Grünheid, K. Herbout-Borczak i K. Skelly, u svojstvu agenata,
 saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 5. travnja 2016.,
 donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 1. stavka 3. točke (b) Direktive 2000/13/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. ožujka 2000. o usklađivanju zakonodavstava država članica o označivanju, prezentiranju i oglašavanju hrane (SL 2000., L 109, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 7., str. 77.) i članka 2. stavka 2. točke (e) Uredbe (EU) br. 1169/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o informiranju potrošača o hrani, izmjeni uredaba (EZ) br. 1924/2006 i (EZ) br. 1925/2006 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Komisije 87/250/EEZ, Direktive Vijeća 90/496/EEZ, Direktive Komisije 1999/10/EZ, Direktive 2000/13/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Komisije 2002/67/EZ i 2008/5/EZ i Uredbe Komisije (EZ) br. 608/2004 (SL 2011., L 304, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 20., str. 168.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Breitsamer und Ulricha GmbH & Co. KG i Landeshauptstadta München (Grad München, Njemačka) o obvezi navođenja – na svakom porcijskom pakiranju meda stavljenom u jedinstvene vanjske ambalaže koje se dostavljaju masovnim pripremicima obroka – zemlje podrijetla toga meda kada se te porcije prodaju pojedinačno ili se krajnjem potrošaču nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2000/13

- 3 U skladu s uvodnim izjavama 4. do 6., 8., 14. i 15. Direktive 2000/13:
 - „(4) Svrha ove Direktive je donošenje općih pravila Zajednice koja se horizontalno primjenjuju na svu hranu stavljenju na tržište.
 - (5) Posebna pravila koja se vertikalno primjenjuju samo na određenu hranu trebala bi se utvrditi u odredbama koje se odnose na te proizvode.
 - (6) Glavni razlog donošenja bilo kakvih pravila o označivanju hrane trebala bi biti potreba za informiranjem i zaštitom potrošača.

[...]

 - (8) Detaljno označivanje, pogotovo ono koje navodi točnu prirodu i karakteristike proizvoda, čime potrošaču omogućuje izabrati proizvod uz potpuno poznavanje činjenica, najprikladnije je, budući da stvara najmanje prepreka za slobodnu trgovinu.

[...]

- (14) Pravila o označivanju također bi trebala zabranjivati uporabu informacija koje bi kupca mogle dovesti u zabludu ili koje bi hrani mogle pridati zdravstvene učinke. Kako bi bila učinkovita, ova bi se zabrana također trebala primjenjivati na prezentiranje i oglašavanje hrane.
- (15) S ciljem olakšavanja trgovine među državama članicama, moglo bi se predvidjeti da bi se, u fazama koje prethode prodaji krajnjem potrošaču, jedino informacija o osnovnim elementima trebala pojaviti na vanjskoj ambalaži, a određene bi se obvezne pojedinosti koje se moraju navesti na pretpakiranoj hrani, trebale pojaviti samo na komercijalnim ispravama koje se na to odnose.”

4 Članak 1. te direktive glasio je:

„1. Ova se Direktiva odnosi na označivanje hrane koja se kao takva treba dostaviti krajnjem potrošaču, kao i na određene aspekte prezentiranja i oglašavanja.

2. Ova se Direktiva također primjenjuje na hranu namijenjenu opskrbi ugostiteljskih objekata, bolnica, kantina i ostalih sličnih masovnih pripremnika obroka (dalje u tekstu: „masovni pripremnici obroka”).

3. Za potrebe ove Direktive,

- (a) ‚označivanje‘ znači svaka riječ, pojedinost, tvornička oznaka, zaštitni znak (žig), naziv proizvoda, slikovni prikaz ili simbol koji se odnosi na hranu i koji se nalazi na bilo kojoj ambalaži, ispravi, oglasu, etiketi, obruču ili privjesnici, koji prate ili se odnose na takvu hranu;
- (b) ‚pretpakirana hrana‘ znači svaki pojedini proizvod namijenjen prezentiranju krajnjem potrošaču i dobavljačima na veliko [objektima javne prehrane], koja se sastoji od hrane i ambalaže u koju je stavljena prije nego što je puštena u prodaju, bilo da takva ambalaža u potpunosti ili samo djelomično omata hranu, ali u svakom slučaju na takav način da se sadržaj ne može promijeniti bez otvaranja ili promjene ambalaže.”

5 Članak 2. stavak 1. točka (a) podtočka i. navedene direktive propisivao je:

„Označivanje i korištene metode ne smiju:

- (a) biti takve da dovode kupca u zabludu, a naročito:
- i. u pogledu karakteristika hrane te pogotovo njene prirode, identiteta, osobina, sastava, količine, trajnosti, podrijetla, metode izrade ili proizvodnje”.

6 Članak 3. stavak 1. točka (8) te direktive određivao je:

„U skladu s člancima od 4. do 17. i uz izuzetke koje sadrže, navođenje sljedećih pojedinosti obvezno je pri označivanju hrane:

[...]

- (8) pojedinosti o mjestu podrijetla [ako] bi nedostatak istih pojedinosti mogao lako dovesti potrošača u zabludu o pravom podrijetlu hrane”.

7 Članak 4. stavak 2. Direktive 2000/13 glasio je kako slijedi:

„Odredbe Zajednice koje su primjenljive na određenu hranu, a ne na hranu općenito, mogu predvidjeti obvezno navođenje ostalih pojedinosti na etiketi, uz one navedene u članku 3.

[...]"

8 Članak 8. stavak 2. točka (c) navedene direktive glasio je:

„Ako se pretpakirani proizvod sastoji od dva ili više pojedinačno pakirana proizvoda koja sadrže istu količinu istog proizvoda, neto količina se mora naznačiti navođenjem neto količine svakog pojedinačnog paketa te ukupnog broja takvih paketa. Međutim, naznačivanje ovih pojedinosti nije obvezno ako se ukupan broj pojedinih paketa može jasno vidjeti i lako prebrojati izvana te ako se barem jedna oznaka neto količine, koja se nalazi na svakom pojedinom paketu, može jasno vidjeti izvana.”

9 Članak 13. stavci 1. i 4. navedene direktive propisivao je:

„1.

(a) Kod pretpakiranih proizvoda, pojedinosti navedene u članku 3. i članku 4. stavku 2. se nalaze na pretpakiranju ili na deklaraciji koja se na njoj nalazi.

(b) Bez obzira na točku (a) i ne dovodeći u pitanje odredbe Zajednice o nominalnim količinama, u kojima je pretpakirana hrana:

— namijenjena krajnjem potrošaču, ali stavljena na tržište prije prodaje krajnjem potrošaču i gdje prodaja masovnim pripremicima obroka u toj fazi nije uključena,

— namijenjena masovnim pripremicima obroka za pripremu, preradu, razdjeljivanje ili rezanje,

pojedinosti potrebne na temelju članka 3. i članka 4. stavka 2. trebaju se pojavljivati samo na trgovačkim ispravama koje se odnose na hranu, gdje se može jamčiti da takve isprave, koje sadrže sve informacije o označivanju, ili prate hranu na koju se odnose ili su poslone prije ili u isto vrijeme kad i dostava.

(c) U slučaju navedenom u točki (b), pojedinosti iz članka 3. stavka 1. točaka 1., 5., i 7. i, ako je to potrebno, u članku 10., također se navode na vanjskom pakiranju u kojem je hrana prezentirana za prodaju.

[...]

4. U slučaju staklenih boca namijenjenih ponovnoj uporabi koje imaju neizbrisivu oznaku i koje stoga nemaju naljepnicu, obruč ili privjesnicu te ambalažu ili posudu čija najveća [najviša] površina nije veća od 10 cm², dovoljno je pružiti samo pojedinosti navedene u članku 3. stavku 1. točkama 1., 4. i 5.

[...]"

10 Članak 14. iste direktive određivao je:

„Ako je hrana ponuđena na prodaju krajnjem potrošaču ili masovnim pripremicima obroka bez pretpakiranja, ili je hrana pakirana u prodajnim prostorima na zahtjev potrošača ili pretpakirana izravno za prodaju, države članice moraju donijeti detaljna pravila u pogledu načina na koji će pojedinosti navedene u članku 3. i članku 4. stavku 2. biti prikazane.

Oni možda neće zahtijevati utvrđivanje svih ili nekih od ovih pojedinosti, uz uvjet da kupac ipak dobije dovoljno informacija.”

- 11 U skladu s člankom 53. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1169/2011, Direktiva 2000/13 stavljena je izvan snage s učinkom 13. prosinca 2014.

Direktiva 2001/110/EZ

- 12 U skladu s uvodnom izjavom 5. Direktive Vijeća 2001/110/EZ od 20. prosinca 2001. o medu (SL L 2002., L 10, str. 47.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 30., str. 142.):

„Opća pravila o označivanju hrane utvrđena Direktivom [2000/13] trebaju se primjenjivati podložno određenim uvjetima. S obzirom na blisku vezu između kvalitete meda i njegova podrijetla, neophodno je da bude dostupna potpuna informacija o tome kako potrošač ne bi bio zavarano u pogledu kvalitete proizvoda. Zbog posebnih interesa potrošača u pogledu zemljopisnih osobina meda i potpune transparentnosti u tom pogledu potrebno je da zemlja podrijetla meda u kojoj je prikupljen bude uključena u označivanje.”

- 13 Članak 1. Direktive 2001/110 glasi:

„Ova se Direktiva primjenjuje na proizvode definirane u Prilogu I. Ti proizvodi moraju udovoljavati zahtjevima postavljenima u Prilogu II.”

- 14 Članak 2. te direktive propisuje:

„Direktiva [2000/13] primjenjuje se na proizvode definirane u Prilogu I., podložno sljedećim uvjetima:

1. naziv ‚med‘ primjenjuje se samo za proizvod definiran u Prilogu I., točki 1., koji se mora označiti tim nazivom prilikom stavljanja na tržište;

[...]

4. a) na oznaci meda obvezno je navođenje zemlje ili zemalja podrijetla u kojoj je med nastao.

Međutim, ako med potječe iz više od jedne države članice ili treće zemlje, ta oznaka može se zamijeniti jednim od sljedećih izraza, prema potrebi:

- ‚mješavina meda iz država članica EU‘,
- ‚mješavina meda iz država koje nisu članice EU‘,
- ‚mješavina meda iz država članica EU i meda iz država koje nisu članice EU‘.

- b) Za potrebe Direktive [2000/13], a posebno njezinih članaka 13., 14., 16. i 17., pojedinosti koje treba navesti u skladu s podstavkom (a) smatraju se navodima u skladu s člankom 3. te Direktive.”

- 15 Prilog I. Direktivi 2001/110 naslovljen je „Nazivi, opisi i definicije proizvoda”.

Njemačko pravo

Uredba o medu

- 16 Članak 3. stavci 4. i 5. Honigverordnung (Uredba o medu) od 16. siječnja 2004. (BGBl. 2004. I., str. 92.) u verziji koja se primjenjuje na dan nastanka činjenica u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Uredba o medu) glasi:

„(4) Uz informacije predviđene [Lebensmittel-Kennzeichnungsverordnung (Uredba o označivanju hrane) od 15. prosinca 1999. (BGBl. 1999. I., str. 2464., u daljnjem tekstu: Uredba o označivanju hrane)], oznake proizvoda iz Priloga I. moraju navoditi sljedeće pojedinosti, koje u skladu sa stavkom 5. sadržavaju:

1. Zemlju ili zemlje podrijetla u kojima je med prikupljen; ako med potječe iz više od jedne države, ta oznaka može se zamijeniti jednom od sljedećih oznaka, prema potrebi:
 - a) „mješavina meda iz država članica EU”,
 - b) „mješavina meda iz država koje nisu članice EU”,
 - c) „mješavina meda iz država članica EU i meda iz država koje nisu članice EU”.

[...]

(5) [...] Osim toga, što se tiče načina označivanja, u skladu sa stavkom 4., odredbe članka 3. stavka 3. prve i druge rečenice i prvi dio treće rečenice kao i stavak 4. Uredbe o označivanju hrane primjenjuju se *mutatis mutandis*.”

- 17 Članak 4. stavak 3. Uredbe o medu zabranjuje stavljanje na tržište proizvoda na kojima se ne nalazi oznaka koja se zahtijeva člankom 3. stavkom 4. te uredbe.

Uredba o označivanju hrane

- 18 Članak 1. stavak 1. Uredbe o označivanju hrane glasi:

„Ova uredba odnosi se na označivanje hrane zapakirane u pretpakiranja u smislu članka 42. stavka 1. [Gesetz über das Inverkehrbringen und die Bereitstellung von Messgeräten auf dem Markt, ihre Verwendung und Eichung sowie über Fertigpackungen (Zakon o postavljanju i stavljanju na raspolaganje mjernih instrumenata na tržištu, njihovoj uporabi i kalibraciji kao i o pretpakiranju) od 25. srpnja 2013. (BGBl. 2013. I., str. 2722.)] koja su namijenjena potrošačima [članak 3. stavak 4. Lebensmittel- und Futtermittelgesetzbucha (Zakon o hrani i hrani za životinje)]. Potrošačima se smatraju ugostiteljski objekti, objekti javne prehrane i poduzeća u mjeri u kojoj nabavljaju hranu koja će se konzumirati u njihovu objektu.”

- 19 Članak 3. stavci 3. i 4. te uredbe propisuju:

„(3) Informacije propisane u stavku 1. moraju se označiti na njemačkom jeziku na pretpakiranju ili na etiketi koja se na njemu nalazi, na istaknutom mjestu tako da su lako razumljive, jasno čitljive i neizbrisive. Informacije predviđene u stavku 1. mogu se navesti i na nekom drugom jeziku koji je lako razumljiv tako da to ne ograničava informaciju koja se daje potrošaču. One ne smiju biti prekrivene ili odvojene drugim informacijama ili grafičkim elementima; informacije propisane u stavku 1. točkama 1., 4. i 5. i oznake količine propisane u članku 43. stavku 1. Zakona o postavljanju i stavljanju na raspolaganje mjernih instrumenata na tržištu, njihovoj uporabi i kalibraciji kao i o pretpakiranju navedene su u istom vidnom polju.

(4) Odstupajući od stavka 3.,

1. informacije propisane u stavku 1. koje se odnose na
 - (a) pojedinačno pripremljena jela spremna za konzumaciju i namijenjena dostavi objektima javne prehrane kako bi se tamo konzumirala na licu mjesta,
 - (b) pretpakiranja namijenjena da budu stavljena na tržište pod nazivom ili tvrtkom prodavatelja sa sjedištem u državi članici Europske unije ili u državi članici potpisnici Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru, prilikom njihove dostave,
 - (c) pretpakiranu hranu namijenjenu da bude dostavljena potrošaču u smislu članka 1. stavka 1. druge rečenice za pripremu, preradu, razdjeljivanje ili rezanje, [...]

[...]

mogu se pojavljivati na trgovačkim ispravama koje se odnose na tu hranu, gdje se može jamčiti da takve isprave, koje sadrže sve informacije o označivanju, prate hranu na koju se odnose ili su poslone prije ili u isto vrijeme kad i dostava. U slučaju iz točke 1. podtočaka (b) i (c), pojedinosti navedene u stavku 1. točkama 1., 2. i 4. također se navode na vanjskom pakiranju hrane. U slučaju iz stavka 2. točke 3. pojedinosti propisane u stavku 1. točkama 1. i 4. ne smiju se nalaziti u istom prozoru.”

Zakon o postavljanju i stavljanju na raspolaganje mjernih instrumenata na tržištu, njihovoj uporabi i kalibraciji kao i o pretpakiranju

- 20 U skladu s člankom 42. stavkom 1. Zakona o postavljanju i stavljanju na raspolaganje mjernih instrumenata na tržištu, njihovoj uporabi i kalibraciji kao i o pretpakiranju „pretpakiranje” je definirano kao bilo koji oblik u kojem je proizvod zapakiran i zatvoren bez prisutnosti kupca na način da se količina proizvoda ne može mijenjati bez otvaranja pakiranja ili zadiranja u njega.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 21 Breitsamer und Ulrich, poduzetnik koji djeluje u Uniji u području proizvodnje i pakiranja meda, stavlja na tržište, među ostalim, hranu naziva „Breitsamer Imkergold” (u daljnjem tekstu: predmetni med). Riječ je o istoj vrsti meda pakiranoj u 120 porcijskih pakiranja od 20 grama u obliku posuda zatvorenih aluminijskim poklopcem (u daljnjem tekstu: predmetna porcijska pakiranja meda). Tih 120 porcijskih pakiranja smješteno je u jedinstvenu vanjsku ambalažu koju zatvara taj poduzetnik i u tom se obliku prodaju masovnim pripremicima obroka.
- 22 Na tu jedinstvenu vanjsku ambalažu stavljeni su obvezni navodi o toj hrani propisani direktivama 2000/13 i 2001/110, osobito zemlja podrijetla meda. Predmetna porcijska pakiranja meda ne sadržavaju takvo navođenje zemlje podrijetla meda.
- 23 Dana 30. listopada 2012. Grad München izrekao je direktorima Breitsamer und Ulricha novčanu kaznu zbog povrede obveze označivanja propisane Uredbom o medu jer je taj poduzetnik tijekom prvoga tromjesečja 2011. stavljao na tržište med u porcijskim pakiranjima koja nisu sadržavala navođenje zemlje njegova podrijetla.
- 24 Breitsamer und Ulrich je 5. studenoga 2012. podnio tužbu za donošenje deklaratorne presude Verwaltungsgerichtu München (Upravni sud u Münchenu, Njemačka) kojom bi se utvrdilo da on nije povrijedio Uredbu o medu ne navodeći na svakom predmetnom porcijskom pakiranju meda zemlju njegova podrijetla. Rješenjem od 25. rujna 2013. navedeni sud odbio je tu tužbu.
- 25 Breitsamer und Ulrich podnio je žalbu protiv presude Bayerischer Verwaltungsgerichtshofu (Visoki upravni sud Bavorske, Njemačka) ističući da predmetna porcijska pakiranja meda nisu „pretpakirana hrana” u smislu Uredbe o označivanju hrane u verziji koja se primjenjuje na dan nastanka činjenica u glavnom postupku. Naime, nije riječ o jedinicama prodaje jer se te porcije dostavljaju u jedinstvenoj vanjskoj ambalaži masovnim pripremicima obroka koji ne prodaju navedena porcijska pakiranja.

- 26 Breitsamer und Ulrich također se poziva na dokument naslova „Pitanja i odgovori o primjeni Uredbe (EU) br. 1169/2011 o informiranju potrošača o hrani” od 31. siječnja 2013., koji je izradila radna skupina koju je osnovala Glavna uprava za zdravlje i potrošače Europske komisije i sastoji se od stručnjaka država članica (u daljnjem tekstu: dokument stručne skupine). Prema točki 2.1.3 toga dokumenta, objavljenoga na Komisijinoj internetskoj stranici, „vodeći računa o različitim oblicima u kojima se hrana servira krajnjem potrošaču u ugostiteljskim objektima, treba naglasiti da se posude s pojedinačnim porcijama (npr. pekmeza, meda, senfa) koje se gostima objekata javne prehrane prezentiraju u sklopu jela ne trebaju smatrati zasebnim prodajnim artiklima. U takvim slučajevima, informacije se trebaju nalaziti jedino na skupnoj ambalaži”.
- 27 Naposljetku, Breitsamer und Ulrich naglašava da nije prigovoreno označivanju porcijskih pakiranja meda koja su proizveli drugi poduzetnici ili koja potječu iz drugih zemalja članica, a ne Savezne Republike Njemačke, iako te porcije ne sadržavaju navođenje zemlje podrijetla toga meda.
- 28 Landesanstalt für Lebensmittelsicherheit Bayern (Javno tužiteljstvo Bavorske, Njemačka), koji je stranka u glavnom postupku, smatra da je cilj prava Unije potrošaču pružiti što potpuniju informaciju o hrani koja mu se nudi i da predmetna porcijska pakiranja meda ne gube svoje svojstvo „pretpakirane” robe zbog toga što su zapakirana u zatvorenoj jedinstvenoj vanjskoj ambalaži.
- 29 Prema sudu koji je uputio zahtjev, predmetni med dio je Priloga I. Uredbi o medu, a koja je u njemačko pravo prenesena direktivom 2001/110.
- 30 U tim je okolnostima Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Visoki upravni sud Bavorske) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Je li u slučaju porcijskih pakiranja meda koja su zapakirana u vanjskoj ambalaži koja sadržava sve elemente etikete – uključujući podatak o zemlji podrijetla – i koja se ne prodaju krajnjem potrošaču pojedinačno kao takva porcijska pakiranja niti se pojedinačno isporučuju objektima javne prehrane riječ o ‚pretpakiranoj hrani’ u smislu članka 1. stavka 3. točke (b) Direktive 2000/13 odnosno članka 2. stavka 2. točke (e) Uredbe br. 1169/2011 koja podliježe odgovarajućoj obvezi označivanja ili takva porcijska pakiranja meda nisu pretpakirana hrana za koju vrijedi obveza označivanja jer nisu pojedinačni prodajni artikli?
2. Treba li na prvo pitanje odgovoriti drukčije ako se ta porcijska pakiranja u objektima javne prehrane nude ne samo u pripremljenim obrocima koji se plaćaju kao cjeline nego se prodaju i pojedinačno?”

O prethodnim pitanjima

- 31 Svojim pitanjima, koja treba ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 1. stavak 3. točku (b) Direktive 2000/13 tumačiti na način da je „pretpakirana hrana” svako predmetno porcijsko pakiranje meda u obliku posuda zatvorenih aluminijskim poklopcem koje je stavljeno u jedinstvenu vanjsku ambalažu koja se dostavlja objektima javne prehrane, kada potonji te porcije prodaju pojedinačno ili ih krajnjem potrošaču nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina.
- 32 Uvodno treba istaknuti da se prema pitanjima koja je postavio sud koji je uputio zahtjev predmetna porcijska pakiranja meda mogu pojedinačno prodavati krajnjem potrošaču u objektima javne prehrane, a što Breitsamer und Ulrich osporava.
- 33 U tom pogledu, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji sam definira – i čiju točnost Sud nije nadležan provjeravati – uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu koji

je uputio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnim za davanje korisnog odgovora na upućena pitanja (vidjeti presude od 5. prosinca 2006., Cipolla i dr., C-94/04 do C-202/04, EU:C:2006:758, t. 25. i od 7. travnja 2016., KA Finanz, C-483/14, EU:C:2016:205, t. 41.).

- 34 Navedena pretpostavka relevantnosti ne može se oboriti samom okolnošću da jedna od stranaka u glavnom postupku osporava određene činjenice čiju točnost Sud ne provjerava, a o kojima ovisi definicija predmeta dotičnog postupka (vidjeti presude od 5. prosinca 2006., Cipolla i dr., C-94/04 i C-202/04, EU:C:2006:758, t. 26. i od 14. travnja 2016., Polkomtel, C-397/14, EU:C:2016:256, t. 38.).
- 35 U ovom slučaju je pitanje prodaju li se predmetna porcijska pakiranja meda i pojedinačno dio činjeničnoga okvira predmeta u glavnom postupku, a što nije na Sudu da provjerava.
- 36 U tim okolnostima treba odgovoriti na prethodna pitanja koja je uputio Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Visoki upravni sud Bavarske). S obzirom na to, što se tiče Uredbe br. 1169/2011, Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima za davanje korisnog odgovora na postavljena pitanja.
- 37 U skladu s člankom 1. stavkom 3. točkom (b) Direktive 2000/13, „pretpakirana hrana” u smislu te direktive znači svaki pojedini proizvod namijenjen prezentiranju krajnjem potrošaču i objektima javne prehrane, koja se sastoji od hrane i ambalaže u koju je stavljena prije nego što je puštena u prodaju, bilo da takva ambalaža u potpunosti ili samo djelomično omata hranu, ali u svakom slučaju na takav način da se sadržaj ne može promijeniti bez otvaranja ili promjene ambalaže.
- 38 Na temelju članka 13. stavka 1. točke (a) te direktive, kod pretpakiranih proizvoda se pojedinosti navedene u članku 3. i članku 4. stavku 2. nalaze na pretpakiranju ili na deklaraciji koja se na njima nalazi.
- 39 U tom pogledu članak 3. stavak 1. točka 8. iste direktive određuje da se među tim pojedinostima nalaze pojedinosti o mjestu podrijetla ako bi nedostatak tih pojedinosti mogao lako dovesti potrošača u zabludu o pravom podrijetlu hrane.
- 40 U skladu s uvodnim izjavama 4. i 5. Direktive 2000/13, njezina svrha je donošenje općih pravila Zajednice koja se horizontalno primjenjuju na svu hranu stavljenju na tržište, dok bi se posebna pravila koja se vertikalno primjenjuju samo na određenu hranu trebala utvrditi u odredbama koje se odnose na te proizvode.
- 41 Treba utvrditi da Direktiva 2001/110 utvrđuje takva posebna pravila u pogledu meda. Naime, u skladu s njezinim člankom 1., ona se primjenjuje na proizvode definirane u njezinu Prilogu I. U ovom slučaju nije sporno da je predmetni med takav proizvod.
- 42 Međutim, članak 2. prva rečenica Direktive 2001/110 određuje da se Direktiva 2000/13 primjenjuje na proizvode definirane u Prilogu I., podložno određenim uvjetima. Što se tiče članka 2. stavka 4. točke (a) Direktive 2001/110, on u bitnome određuje da se za potrebe Direktive 2000/13, a posebno njezinih članaka 13. i 14., pojedinosti o podrijetlu meda smatraju pojedinostima u skladu s člankom 3. potonje direktive.
- 43 Te odredbe su pojašnjene uvodnom izjavom 5. Direktive 2001/110, koja glasi „[o]pća pravila o označivanju hrane utvrđena Direktivom [2000/13] trebaju se primjenjivati podložno određenim uvjetima. S obzirom na blisku vezu između kvalitete meda i njegova podrijetla, neophodno je da bude dostupna potpuna informacija o tome kako potrošač ne bi bio zavarano u pogledu kvalitete proizvoda.

Zbog posebnih interesa potrošača u pogledu zemljopisnih osobina meda i potpune transparentnosti u tom pogledu potrebno je da zemlja podrijetla meda u kojoj je prikupljen bude uključena u označivanje.”

- 44 Dakle, iz obje direktive proizlazi da se, što se tiče proizvoda iz Direktive 2001/110, navođenje zemlje podrijetla meda mora obvezno nalaziti na pretpakiranju ili na deklaraciji koja se na njemu nalazi jer bi nedostatak te pojedinosti mogao lako dovesti potrošača u zabludu o pravom podrijetlu toga meda, u smislu članka 3. stavka 1. točke 8. Direktive 2000/13.
- 45 Usto, članak 1. stavak 2. potonje direktive precizira da se ona također primjenjuje na hranu namijenjenu opskrbi ugostiteljskih objekata, bolnica, kantina i ostalih sličnih masovnih pripremnika obroka, zvanih „masovni pripremnici obroka”. U ovom slučaju, kao što proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev, predmetnim porcijskim pakiranjima meda stavljenima u jedinstvene vanjske ambalaže opskrbljivali su se takvi masovni pripremnici.
- 46 Međutim, treba ispitati primjenjuju li se izuzeci propisani u članku 13. stavku 1. točki (b) i u članku 14. Direktive 2000/13 u okolnostima poput onih u predmetu u glavnom postupku.
- 47 Kao prvo, što se tiče članka 13. stavka 1. točke (b) prve i druge alineje te direktive, on propisuje da, s jedne strane, ako je pretpakirana hrana namijenjena krajnjem potrošaču, ali je stavljena na tržište prije prodaje krajnjem potrošaču i gdje prodaja masovnim pripremnima obroka u toj fazi nije uključena i, s druge strane, ako je pretpakirana hrana namijenjena masovnim pripremnima obroka za pripremu, obradu, odvajanje ili rezanje, pojedinosti potrebne na temelju članka 3. i članka 4. stavka 2. trebaju se pojavljivati samo na trgovačkim ispravama koje se odnose na hranu, gdje se može jamčiti da takve isprave sadrže sve informacije o označivanju ili prate hranu na koju se odnose ili su poslone prije ili u isto vrijeme kad i dostava.
- 48 Međutim, treba utvrditi da se te odredbe ne primjenjuju u okolnostima poput onih u predmetu u glavnom postupku. Naime, kao što proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev, Breitsamer und Ulrich predmetna porcijska pakiranja meda nudi u obliku posuda zatvorenih aluminijskim poklopcem koje krajnjem potrošaču nudi masovni pripremnik obroka kojemu su dostavljeni.
- 49 Stoga, s jedne strane, ako se te porcije namijenjene krajnjem potrošaču stavljaju na tržište prije nego što mu se prodaju, navedene porcije prodane su masovnim pripremnima obroka, protivno hipotezi iz članka 13. stavka 1. točke (b) prve alineje Direktive 2000/13. S druge strane, masovni pripremnici obroka predmetni med ne pripremaju, ne prerađuju, ne razrezuju niti režu, u smislu članka 13. stavka 1. točke (b) druge alineje te direktive.
- 50 Kao drugo, što se tiče članka 14. Direktive 2000/13, on glasi da, ako je hrana ponuđena na prodaju krajnjem potrošaču ili masovnim pripremnima obroka bez pretpakiranja, ili je hrana pakirana u prodajnim prostorima na zahtjev potrošača ili pretpakirana izravno za prodaju, države članice moraju donijeti detaljna pravila u pogledu načina na koji će pojedinosti navedene u članku 3. i članku 4. stavku 2. te direktive biti prikazane i da one mogu ne zahtijevati navođenje svih ili nekih od tih pojedinosti, uz uvjet da kupac ipak dobije dovoljno informacija.
- 51 U ovom slučaju nije sporno da predmetna porcijska pakiranja meda nisu pakirana u prodajnim prostorima na zahtjev potrošača ili pretpakirana izravno za prodaju, tako da situacije iz toga članka 14. nisu relevantne.
- 52 Shodno tomu, s obzirom na situaciju iz članka 13. stavka 1. točke (a) Direktive 2000/13, obveza označivanja porcijskih pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku i stoga stavljanja na njih navoda zemlje ili zemalja podrijetla toga meda, u skladu s člankom 2. stavkom 4. točkom (a) Direktive 2001/110, ovisi o pitanju trebaju li se te porcije smatrati „pretpakiranom hranom” u smislu članka 1. stavka 3. točke (b) Direktive 2000/13.

- 53 U tom pogledu iz članka 8. stavka 2. točke (c) Direktive 2000/13 proizlazi da se pretpakirani proizvod može sastojati od dva ili više pojedinačno pakirana proizvoda. Stoga sama činjenica da jedinstvene vanjske ambalaže u koje su pakirana predmetna porcijska pakiranja meda same mogu biti kvalificirane kao pretpakiranja ne smije dovesti do toga da ta porcijska pakiranja ne mogu biti „pretpakirana hrana” u smislu članka 1. stavka 3. točke (b) Direktive 2000/13.
- 54 U ovom slučaju porcijska pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku ispunjavaju nekoliko uvjeta postavljenih u članku 1. stavku 3. točki (b) Direktive 2000/13 da bi mogla biti kvalificirana kao „pretpakirana hrana” u smislu te odredbe.
- 55 Naime, kao što proizlazi iz činjeničnih elemenata iz točke 48. ove presude, s jedne strane, predmetna porcijska pakiranja meda namijenjena su tomu da budu ponuđena u tom stanju krajnjem potrošaču nakon što masovni pripremnik hrane otvori jedinstvenu vanjsku ambalažu u kojoj su mu dostavljena i, s druge strane, te porcije zapakirane su prije njihova puštanja u prodaju i njihova ambalaža ih u potpunosti prekriva tako da se njihov sadržaj ne može promijeniti bez otvaranja ili promjene ambalaže.
- 56 Međutim, treba istaknuti da postoje razlike među različitim jezičnim verzijama članka 1. stavka 3. točke (b) Direktive 2000/13.
- 57 Tako verzije na engleskom jeziku („any single item”) i na poljskom jeziku („každ(a) pojedyncz(a) sztuk(a)”) osobito koriste izraze koji se odnose na jedan element, bez drugih pridjeva. Nasuprot tomu, druge jezične verzije iste odredbe, poput verzija na španjolskom jeziku („la unidad de venta”), na njemačkom jeziku („die Verkaufseinheit”) ili na francuskom jeziku („l’unité de vente”), također obuhvaćaju samo jedan element, ali se pozivaju i na pojam „prodaje”.
- 58 Prema ustaljenoj praksi Suda, formulacija korištena u jednoj od jezičnih verzija neke odredbe prava Unije ne može služiti kao jedini temelj za tumačenje te odredbe ili imati prednost u odnosu na ostale jezične verzije. Naime, odredbe prava Unije moraju se tumačiti i primjenjivati ujednačeno s obzirom na verzije sastavljene na svim jezicima Europske unije. U slučaju nepodudarnosti između različitih jezičnih verzija nekog teksta prava Unije, predmetna odredba mora se tumačiti s obzirom na opću strukturu i svrhu propisa kojeg je dio (presude od 27. ožujka 1990., Cricket St Thomas, C-372/88, EU:C:1990:140, t. 18. i 19.; od 15. studenoga 2012., Kurcums Metal, C-558/11, EU:C:2012:721, t. 48. kao i od 17. ožujka 2016., Kødbranchens Fællesråd, C-112/15, EU:C:2016:185, t. 36.).
- 59 Što se tiče opće strukture Direktive 2000/13, treba istaknuti da iako postoji razlika među različitim jezičnim verzijama članka 1. stavka 3. točke (b) te direktive, ta odredba u svakom slučaju navodi puštanje u „prodaju”, bilo to na španjolskom jeziku („puesto a la venta”), na njemačkom jeziku („vor dem Feilbieten”), na engleskom jeziku („being offered for sale”), na francuskom jeziku („présentation à la vente”) ili na poljskom jeziku („oferowanie na sprzedaż”).
- 60 Članak 13. stavak 1. navedene direktive o pretpakiranoj hrani također upućuje na „prodaju” hrane. U istom smislu članak 14. Direktive 2000/13 odnosi se na situaciju u kojoj je hrana ponuđena na „prodaju” krajnjem potrošaču i masovnim pripremicima obroka bez pretpakiranja.
- 61 Usto, druge odredbe te direktive odnose se na „kupca”. Osim članka 14., članak 2. stavak 1. točka (a) navedene direktive glasi da označivanje i korištene metode ne smiju biti takve da dovode „kupca” u zabludu, a posebice u pogledu karakteristika hrane, među kojima je njezino podrijetlo.
- 62 Shodno tomu, iz opće strukture Direktive 2000/13 proizlazi da se, osim uvjeta propisanih u članku 1. stavku 3. točki (b) te direktive, obveza označivanja na temelju članka 13. stavka 1. navedene direktive odnosi na hranu namijenjenu prezentiranju krajnjem potrošaču i objektima javne prehrane.

- 63 Ta situacija može biti u obliku pojedinačne prodaje krajnjem potrošaču porcijskih pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku u masovnom pripremniku obroka, primjerice u ugostiteljskom objektu ili kantini.
- 64 Takva situacija postoji i kada se te porcije nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina, primjerice kao sastavni dio menija koji se sastavio objekt javne prehrane ili kao element dostupan u bifeu nekog hotela.
- 65 Naime, kao što je to nezavisna odvjetnica istaknula u točki 54. svojega mišljenja, ta jedinstvena cijena obuhvaća sve proizvode i usluge koji su potrebni za pružanje tog jela i stoga uključuje različite sastavnice tih jela, što po potrebi obuhvaća porcijska pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku.
- 66 To tumačenje članka 1. stavka 3. točke (b) Direktive 2000/13 potkrijepljeno je svrhom te direktive.
- 67 Naime, iz uvodne izjave 6. navedene direktive i njezina članka 2. proizlazi da je ta direktiva bila donesena kako bi se krajnjeg potrošača hrane informiralo i zaštitilo, osobito u pogledu prirode, identiteta, osobina, sastava, količine, trajnosti, podrijetla, metode izrade ili proizvodnje tih proizvoda (presuda od 23. studenoga 2006., Lidl Italia, C–315/05, EU:C:2006:736, t. 47. i navedena sudska praksa).
- 68 U tom pogledu, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 8. Direktive 2000/13, detaljno označavanje, pogotovo ono koje navodi točnu prirodu i karakteristike proizvoda, mora potrošaču omogućiti da izabere proizvod uz potpuno poznavanje činjenica.
- 69 Slijedom toga, ta odredba zahtijeva da kupac ima na raspolaganju ispravnu, neutralnu i objektivnu informaciju koja ga neće dovesti u zabludu (vidjeti u tom smislu presudu od 4. lipnja 2015., Teekanne, C–195/14, EU:C:2015:361, t. 32. i navedenu sudsku praksu).
- 70 Međutim, kao što je istaknuto u točki 43. ove presude, iz uvodne izjave 5. Direktive 2001/110 proizlazi da je zbog posebnih interesa potrošača u pogledu zemljopisnih osobina meda i potpune transparentnosti u tom pogledu potrebno da zemlja podrijetla meda u kojoj je prikupljen bude uključena u označavanje.
- 71 Takva pojedinost koja se nalazi na porcijskim pakiranjima meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku stoga doprinosi, što se tiče odluke da se taj med kupi pojedinačno ili konzumira ili ne konzumira ako je on ponuđen kao sastavni dio ili je raspoloživ uz pripremljeni obrok koji se prodaje kao cjelina, omogućavanju krajnjem potrošaču da izvrši svoj izbor uz potpuno poznavanje činjenica.
- 72 Treba dodati da u skladu s člankom 13. stavkom 4. Direktive 2000/13, u slučaju ambalaže ili posuda čija najveća površina nije veća od 10 cm², obvezno treba navesti samo pojedinosti navedene u članku 3. stavku 1. točkama 1., 4. i 5. te direktive. Slijedom toga, u toj situaciji nije potrebno navođenje zemlje podrijetla, koje se nalazi u točki 8. navedenog članka 3. stavka 1.
- 73 Sve zainteresirane osobe koje su nazočile raspravi smatrale su da je najveća površina predmetnih porcijskih pakiranja meda veća od 10 cm².
- 74 Na sudu koji je uputio zahtjev jest da ispita je li ta površina zaista veća od 10 cm². Ako to ne bi bio slučaj, primjenom članka 13. stavka 4. Direktive 2000/13 na porcijskim pakiranjima meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku ne bi trebalo navoditi njegovu zemlju podrijetla.
- 75 Ako bi to bio slučaj, iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je „pretpakirana hrana”, koja zbog toga podliježe obvezi navođenja zemlje podrijetla meda, svako predmetno porcijsko pakiranje meda u obliku posuda zatvorenih aluminijskim poklopcem stavljeno u jedinstvenu vanjsku ambalažu koje je subjekt u

poslovanju hranom zatvorio i koje je u tom obliku prodano masovnim pripremicima obroka, ako potonji te porcije prodaju pojedinačno ili ih krajnjem potrošaču nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina.

- 76 Nijedan argument istaknut u korist nepostojanja obveze označivanja porcijskih pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku ne može dovesti u pitanje to tumačenje.
- 77 S jedne strane, prema prvom argumentu, iz dokumenta stručne skupine navedenog u točki 26. ove presude proizlazilo je da se posude s pojedinačnim porcijama meda koje se krajnjem potrošaču prezentiraju u sklopu jela u objektu javne prehrane ne smatraju zasebnim prodajnim artiklima i da se zbog toga navođenje podrijetla toga meda mora nalaziti samo na jedinstvenoj vanjskoj ambalaži.
- 78 Međutim, dovoljno je istaknuti da dokument stručne skupine uopće nije obvezujući. Usto se u samom tom dokumentu navodi da on nema nikakvu službenu pravnu vrijednost i da je u slučaju spora tumačenje zakonodavstva Unije u konačnici na Sudu.
- 79 S druge strane, prema drugom argumentu, subjekt u poslovanju hranom može na svako porcijsko pakiranje staviti oznaku poput „ne smije se prodavati pojedinačno” s posljedicom da se u slučaju izostanka pojedinačne prodaje Direktivom 2000/13 ne zahtijeva navođenje zemlje podrijetla meda na svakoj od tih porcija.
- 80 Međutim, kao što je utvrđeno u točkama 63. i 64. ove presude, obveza označivanja porcijskih pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, u skladu s člankom 13. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2000/13, odnosi se, među ostalim, na situaciju u kojoj su te porcije namijenjene prezentiranju krajnjem potrošaču u objektu javne prehrane odnosno kada se navedene porcije prodaju pojedinačno ili kada se nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina.
- 81 U tim okolnostima nije potrebno praviti razliku prema tomu je li prodaja porcijskih pakiranja meda poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku pojedinačna prodaja ili ne.
- 82 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja treba odgovoriti da članak 1. stavak 3. točku (b) Direktive 2000/13 treba tumačiti na način da je „pretpakirana hrana” svako predmetno porcijsko pakiranje meda u obliku posuda zatvorenih aluminijskim poklopcem koje je stavljeno u jedinstvenu vanjsku ambalažu koja se dostavlja objektima javne prehrane, kada potonji te porcije prodaju pojedinačno ili ih krajnjem potrošaču nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina.

Troškovi

- 83 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 1. stavak 3. točku (b) Direktive 2000/13/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. ožujka 2000. o usklađivanju zakonodavstava država članica o označivanju, prezentiranju i oglašavanju hrane treba tumačiti na način da je „pretpakirana hrana” svako predmetno porcijsko pakiranje meda u obliku posuda zatvorenih aluminijskim poklopcem koje je stavljeno u jedinstvenu vanjsku ambalažu koja se dostavlja objektima javne prehrane, kada potonji te porcije prodaju pojedinačno ili ih krajnjem potrošaču nude u pripremljenim obrocima koji se prodaju kao cjelina.

Potpisi